

повільному темпі, чітко вимовляючи кожний звук, кожне слово; далі – у дещо пришвидшеному темпі – ще швидше – дуже швидко.

На думку багатьох дослідників, до роботи над скоромовками можна переходити тоді, коли артикуляція кожного звуку дитиною перевірена і закріплена відповідно до правил нормативної вимови.

Під час відпрацювання правильного дихання доцільно спочатку проводити роботу з удосконалення фізіологічного (носового) дихання - вироблення уміння глибокого, але короткого вдиху і подовженого (спочатку беззвучного, потім фонаційного) видиху.

Дотримання принципу доступності у навчанні передбачає дозування дидактичного матеріалу, врахування індивідуальних можливостей учнів 1-2 класів. Наприклад, під час постановки правильного дихання недоцільне надмірне повторення вправ, оскільки це може викликати запаморочення; добір змісту скоромовок має бути доступним для смислового сприймання дітьми цих вікових груп, а також посильним для промовляння.

У роботі над дикцією учнів 1-2 класів неабияку роль відіграє формування позитивної мотивації, яка викличе у школярів зацікавлення цими вправами, сприятиме усвідомленню необхідності їх виконання задля покращення власного усного мовлення.

Нінова Т.С.,

*кандидат педагогічних наук, доцент Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

КОМПЕТЕНТІСНІ ЗАДАЧІ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В останні десятиліття загострюються екологічні проблеми та все більше постають питання оптимізації взаємодії суспільства і природи у дослідженнях всесвітньої і вітчизняної науки. Результатом всебічного вивчення даних питань представниками природничих, гуманітарних та суспільних наук і стало очевидним, що на перший план все більше виступає ціннісний, особистісний

аспект цієї проблеми, необхідність формування екологічної свідомості кожного члена суспільства як важливого чинника загальнолюдської культури. Відзначаючи необхідність відповідних знань і переконань для розумного спілкування суспільства з природою, дослідники вважають, що екологізація матеріальної і духовної діяльності суспільства є умовою подолання екологічної кризи і забезпечення гармонії взаємовідносин суспільства і природи можливі внаслідок зміни світоглядних позицій самої людини.

Формування екологічно свідомої особистості, як відзначають С. Д. Дерябо та В. А. Ясвін, є загальним принципом екологічної освіти, що конкретизується на трьох рівнях: - формування адекватних екологічних уявлень про систему "людина - природа", що сприяє розумінню їх єдності; - формування ставлення до природи, яке визначає характер напрямів взаємодії з природою, його мотивів, стимулює поведінку і дію з точки зору екологічної доцільності; - формування умінь і навичок використання екологічно доцільних технологій взаємодії з природою [1, с.22-24].

Одним з шляхів у формуванні екологічної свідомості, ми вважаємо, є удосконалення навчального процесу у початковій школі. На сьогодні у суспільстві назріла необхідність у зміні способів педагогічної діяльності з трансляції готових знань на забезпечення розвитку особистості школяра. Таким дієвим засобом ми вважаємо застосування у навчальному процесі компетентнісних завдань.

Компетентнісні задачі близькі до проблемних завдань і спрямовані на виявлення і усвідомлення способу діяльності. При вирішенні завдання вчитель і учні переслідують різні цілі: для учнів - знайти рішення, що відповідає даній ситуації; для вчителя - засвоєння учнями способу діяльності і усвідомлення його сутності. Специфіка компетентнісної задачі полягає в тому, що для її вирішення обов'язково необхідні базові предметні знання. Найчастіше для вирішення ситуаційної задачі учням потрібні знання декількох навчальних предметів. Крім цього, таке завдання має нетрадиційний підхід, незвичайну назву або зміст. Обов'язковим елементом є проблемне питання, яке потрібно

сформулювати таким чином, щоб учень прагнув його вирішити, знайти на нього відповідь.

При вирішенні компетентнісного завдання вчитель і учень виступають як рівноправні партнери, які разом навчаються вирішувати проблеми. Тобто, можливості компетентнісних завдань полягають у сприянні зміни відносин учитель - учень в напрямку їх рівноправного взаємодії, коли вчитель виступає не як джерело вірної відповіді, а як людина, з якою відбувається дискусія, пошук вірного вирішення проблеми. Ми виділяємо такі види екологічних компетентнісних задач для учнів початкової школи: пошукові екологічні задачі; дослідницькі екологічні задачі; креативні екологічні задачі.

Пошукова екологічна задача. Складіть схеми можливих харчових ланцюжків у прісній водоймі, у якій мешкають такі організми: дафнія, п'явка, водорості, жаба, карась, окунь. Поясніть, чому шкідливі викиди, які викликають загибель водоростей і дрібних тварин (дафній, п'явок) неминуче будуть приводити до загибелі риби у водоймі.

Дослідницька екологічна задача. Дослідити вплив світла на схожість насіння квасолі, пшениці та їх ріст. Сформулюйте передбачення (гіпотезу) результатів експерименту, розробіть план постановки експерименту. Увага! Обов'язково потрібно поставити порівняльний дослід для перевірки правильності результатів експерименту.

Креативна екологічна задача. Як коти підвищують надої молока.

Якось селяни запитали у вченого Чарльза Дарвіна, як збільшити надої корів?. Дарвін жартівливо порадив їм придбати котів. Чому так відповів вчений? Підказкою є харчовий ланцюг, який складається з таких живих організмів:

В силу своєї між предметності й інтегративності компетентнісні завдання сприяють систематизації предметних знань на діяльнісній, практико-

зорієнтованій основі. В той же час учні оволодівають універсальними способами навчальної діяльності, вирішують значущі особистісні, екологічні, природничі проблеми з використанням предметних знань, тому компетентні задачі можуть виступати в якості поштовху до розвитку мотивації учнів до пізнавальної екологічної діяльності. Процес рішення компетентнісної задачі завжди передбачає «вихід» учня за межі навчального процесу, в простір соціальних, екологічних, валеологічних та інших проблем.

Список використаних джерел

1. Дерябо С.Д. Экологическая педагогика и психология. Учеб. Пособие для студ. вузов / С.Д. Дерябо, В.А. Ясвин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 480 с.
2. Львовичкіна А.М. Екологічна психологія / А.М.Львовичкіна. – К.: Міленіум, 2003. – 122 с.
3. Хроленко М. В. Формування екологічної свідомості майбутніх вчителів початкових класів : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2006. — 234 арк. — Бібліогр.: арк. 184-204.

Пономарьова К.І.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,

провідний науковий співробітник відділу початкової освіти

Інституту педагогіки НАПН України

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ МОВЛЕННЄВО- ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У сучасному суспільстві затребувані ініціативні, креативні, конкурентоздатні особистості, які мають високий рівень інтелектуального розвитку. Саме тому стратегічним завданням Нової української школи є забезпечення умов для виявлення і сприяння розвитку здібностей, таланту, творчого потенціалу кожного учня. Оскільки повноцінна організація